

## 1987. szeptember - **Popzenéről - tudományos alapon**

Szeverényi Erzsébet az MTA Zenetudományi Intézetének tudományos asszisztense. 19 éve foglalkozik a populáris zenékkal. Az ötvenes évek tánczenéjéről, a magyar dzsessz és beat bölcsőjének mondható Dália presszóról, a hazai folk-re-vivalról megjelent írásai, tanulmányai élénk érdeklődést keltettek. Legutóbb a Sárga tengeralattjáró című televíziós popműsorban nyilatkozott arról, hogy számítógépes feldolgozással olyan adatbank kialakítását kezdte meg, amely visszamenőleg is lehetővé teszi valamennyi popzenével kapcsolatos információ, hír tárolását, visszakeresését. Mivel Magyarországon egyedülálló kezdeményezésről van szó, bővebb felvilágosítást kértünk a kezdeményezésről.

- Mennyiben tekinthető újdonságnak egy ilyen adatbank létrehozása?

- Más európai - köztük szocialista - országokban előttünk járnak a populáris zenék kutatásában, eredményeinek feldolgozásában. Van, ahol önálló intézetet hoztak létre e célból, számos szakmai fórum (nemzetközi konferenciák, folyóiratok stb.) teszi lehetővé az eredmények publikálását, s a számítógépes feldolgozás tekintetében is sokkal előbbre tartanak.

- Hogyan született meg a magyar kezdeményezés?

- E téren is távlatokban kell gondolkodnunk. Gyakran felvetődött egyéb munkáink során, milyen jó volna, ha rendelkezésre állnának a hatvanas évek írott vagy hangzó anyagai, összegyűjtve előkereshetők lennének a különböző előadókra, együttesekre vonatkozó adatok. S valószínűleg 10-20 év múlva a maiakkal kapcsolatban is hasonló gondok adódnának. Ezért kezdtünk hozzá 1985-től a hivatalosan hozzáférhető hangzó és írott popanyagok gyűjtéséhez, archiválásához, számítógépre viteléhez.

- Elmondaná részletesebben is, hogy történik a feldolgozás?

- Egy kódrendszert alakítottunk ki. Kódszámok szerint: 1 - a budapesti vonatkozású adatok, 2 - vidéki vonatkozású adatok, 3 - a magyar rock külföldön, 4 - díjak, slágerlisták, 5 - egyes előadókról pl. 51 - a magyarokról, 52 - a külföldiekről, 6 - intézmények (IRI, ORI, Petőfi Csarnok, KISZ, AORTA), 7 - kritikák, ismertetések pl. lapok vagy előadók szerint, 8 - egyéb pl. a műfaj háttere, pletykák, 9 - videó, 10 - átfogó tanulmányok, elemzések. A feldolgozáshoz a sajtófigyelő révén csaknem a teljes hazai publikációs anyag a rendelkezésünkre áll, ennek alapján a koncertprogramokról, a kritikákról, a kiadói tervekről éppúgy átfogó, illetve egyúttal részletező képet kapunk, mint a hazai rock megítéléséről, helyzetéről, a változó trendekről.

- Nap mint nap olvassa, rendszerezi a beérkező írásokat. Milyen benyomása alakult ki a hazai kritikákról?

- Leginkább az, hogy a popzenéről írók külön kasztot képeznek, s hogy legtöbbjük anélkül ír erről a műfajról, hogy értene hozzá. A tavalyi Queen-koncert részletes elemzését végeztem el, s kiderült, hogy a szerzők többnyire egymástól vesznek át, sokan csak tájékoztatnak, nagyon kevés azoknak az írásoknak a száma, amelyekben az olvasó érdemi elemzést, eligazító mondatokat, valami - a művészek vagy a közönség által is használható - visszajelzést találna. A kritikusok többségének nincs értékítélete, dilettáns, amatőr módon nyúlnak a témához. A koncertkritikák többsége pedig „vajaskenyér”, a szerző csak keni, keni...

- Mit mutat az összkép, kik ma a legnépszerűbbek nálunk?

- Talán meglepő, amit mondok, de a sajtóközlemények száma alapján a Benkó Dixieland Bánd. Róluk jelenik meg a legtöbb írás. Aztán jön az Első Emelet, az R-Go vagy újabban a Z'zi Labor. De velük kapcsolatban a legújabb események, s ezek sajtóvisszhangja már jelzi, hogy kipukkadt az a léggömb, amit előzőleg olyan ügyesen többször megborotváltak. Egyes elemzőbb cikkek már utalnak rá, hogy mohók voltak. Ha óvatosabban bántak volna a bicskával, talán újabb lemezük kapcsán is maradt volna a korábbi egyöntetűbb, kedvezőbb fogadtatás.

- S milyen álláspont alakult ki a „szennyhullámmal kapcsolatban?

- Tudomásul kellene venni, hogy az ún. klasszikus zenének is megvolt a maga szennyhulláma,

mint ahogy napjainkban is a legkülönbözőbb zenéknek megvan a helyük a hierarchiában. Ez a zene napjainkban, ha tetszik, ha nem, a nap jelentős részében körbevesz bennünket, s ahogy nem mindegy, hogy milyen levegőt szívunk, ugyanúgy nem mindegy, hogy milyen zenét hallgatunk. Más országokban ezért is szentelnek ekkora figyelmet a populáris zenék kutatásának, illetve felhasználásának. A Kojak című film zenéjéről például egy terjedelmes könyvet publikáltak. Mert ez a zene is sok-sok millió emberhez jut el és hat. Nálunk valami arisztokratikus fensőbbiséggel kezelik ezeket a műfajokat, megpróbálunk nem tudomást venni róluk, holott, mint más területeken, a zenében sem zárkozhatunk el a „környezetszennyező” produkciók elől.

- Kezdeményezése szerintem nagy jelentőségű, éppen ezért csodálkoztam, hogy munkáját egyedül végzi. Miért?

- Egyelőre a kezdeteknél tartunk. Anyagi-szervezési és egyéb kérdések is megoldásra várnak még. Abban a reményben csinálom, hogy a jövőnek dolgozom, hogy lesz, aki folytassa.

- Kik használhatják az adatbankot?

- Mivel egy tudományos intézet keretében kezdtük el a munkát, egyelőre elsősorban szakemberek, kutatók, tehát nem rajongói szinten érdeklődők számára áll rendelkezésre az adatbank.

- Várható-e közeljövőben bővítés, esetleg a kutatás körének kiterjesztése?

- Reméljük, igen. Amióta a szélesebb közönség is tud az adatbankról, kapunk ajándékokat. Nemrégiben például az Illéssel kapcsolatos régi cikkeket, képeket hozott be valaki. Sajnos, a hatvanas-hetvenes évekből még csak nagyon hézagos anyagunk van, így szívesen veszünk felajánlásokat, vagy akár megőrzésre is átveszünk anyagokat. Ugyancsak sokat segítene, ha a számítógépes feldolgozás terén kaphatnánk ötleteket, esetleg születnének olyan tanulmányok, írások, amelyek ezt a munkát tovább ésszerűsítenek. 1969-től rendelkezésünkre állnak a New Musical Express és más poplapok bekötött évfolyamai. Ezek számítógépre viteléhez azonban már segéderőkre lenne szükség. Az intézet anyagi lehetőségei azonban elég szűkösek, így törjük a fejünket a lehetséges megoldásokon. SEBŐK JÁNOS

